

Activiteitenverslag

Steerco Poelaert

2019 - 2020

Inhoud

1.	Steerco Poelaert: officiële stuurgroep om vooruit te gaan met het Brussels Justitiepaleis	2
2.	Activiteiten van de Steerco Poelaert	3
2.1	Statuut en eigendomsgrenzen van de zones rond het Justitiepaleis	3
2.2	Restauratie van de buitenkant van het Justitiepaleis	3
2.3	Restauratie van de binnenkant van het Justitiepaleis en behoeftenprogramma van de FOD Justitie 4	
2.4	Historisch-archivalisch onderzoek door de VUB en ULB	5
2.5	Asbestinventaris	6
2.6	Onderhoud van het Justitiepaleis.....	6
2.7	“Box in the box”: realisatie van 4 hoogbeveiligde zittingszalen.....	6
2.8	Studies die kunnen gerealiseerd worden door de Stichting Poelaert en Kunstwijk	7
2.9	Communicatie naar het publiek en de pers	7
3.	Overzicht van uitgevoerde en geplande projecten voor het Justitiepaleis.....	8

1. Steerco Poelaert: officiële stuurgroep om vooruit te gaan met het Brussels Justitiepaleis

De Steerco Poelaert werd opgericht in april 2019. De toenmalige Minister van Justitie, belast met de Regie der Gebouwen, en vertegenwoordigers van de Poelaertstichting ondertekenden hiertoe een protocolakkoord.

De Steerco Poelaert bestaat uit een **stuurgroep** en een **Team Poelaert**.

De **stuurgroep** heeft als missie om de communicatie en informatie-uitwisseling te verbeteren tussen de verschillende instanties die betrokken zijn bij de restauratie en renovatie van het Brusselse Justitiepaleis. De groep biedt ook ondersteuning bij de lange en complexe administratieve procedures die gepaard gaan met de werken.

Het **Team Poelaert** staat in voor de dagdagelijkse operationele opvolging van de werken aan het Justitiepaleis. Het bestaat momenteel uit 2 medewerkers van de Regie der Gebouwen. Dit team moet nog uitgebreid worden met 3 medewerkers van de FOD Justitie.

De Steerco Poelaert is een plaats voor discussie, maar heeft ook de bedoeling om vooruit te gaan met de restauratie en renovatie van het Justitiepaleis.

Het bestaat uit vertegenwoordigers van:

- de Poelaertstichting
- de Regie der Gebouwen
- de Beleidscel van de Minister bevoegd voor de Regie der Gebouwen
- de FOD Justitie
- de Beleidscel van de Minister van Justitie
- het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- de Minister-President van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- de Stad Brussel
- de Burgemeester van de Stad Brussel
- de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen
- het Team Poelaert

Het voorzitterschap van de stuurgroep roteert jaarlijks. In 2019-2020 werd het voorzitterschap waargenomen door Dirk Van Gerven, bestuurder van de Poelaertstichting. De stuurgroep kwam in haar eerste jaar 9 keer samen.

Foto van de Steerco (januari 2020). Van links naar rechts: Laurent Vrijdaghs (Administrateur-generaal en Voorzitter van het Directiecomité van de Regie der Gebouwen), André Demesmaeker (Regie der Gebouwen), Francis Metzger (Poelaertstichting), Dirk Van Gerven (Poelaertstichting), Sofie Bullynck (vertegenwoordiger burgemeester Stad Brussel), Monique Kestemont (vertegenwoordiger Minister-President van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest), Leen Bogaerts (Beleidscel Justitie), Nienke Van Ertvelde (Regie der Gebouwen), Stéphane Duquesne (vertegenwoordiger van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest), Stefaan van Acker (Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen), Marc Willocx (FOD Justitie, vervangt Filip Heyndrickx), Remi Lepape (Beleidscel Justitie).

2. Activiteiten van de Steerco Poelaert

In 2019-2020 besprak de stuurgroep van de Steerco Poelaert volgende onderwerpen:

- Statuut en eigendomsgrenzen van de zones rond het Justitiepaleis
- Restauratie van de buitenkant van het Justitiepaleis
- Restauratie van de binnenkant van het Justitiepaleis en behoeftenprogramma van de FOD Justitie
- Historisch-archivalisch onderzoek door de VUB en ULB
- Asbestinventaris
- Onderhoud van het Justitiepaleis
- “Box in the box”: realisatie van 4 hoogbeveiligde zittingszalen
- Studies die kunnen gerealiseerd worden door de Stichting Poelaert en Kunstwijk
- Communicatie naar het publiek en de pers

2.1 Statuut en eigendomsgrenzen van de zones rond het Justitiepaleis

Volgens het kadastraal plan stopte de eigendomsgrens van de federale staat aan de buitenmuren van niveau 0 van het Justitiepaleis en aan de ondergrondse ruimtes ervan. De zones rond het Justitiepaleis die zich op openbaar domein bevinden, werden verondersteld eigendom te zijn van de Stad Brussel.

In 2019 richtte de Stad Brussel een brief aan de Regie der Gebouwen met de collegebeslissing om afstand te doen van de parkings, wegen en keermuren rondom het Justitiepaleis. Deze worden voortaan als één geheel gezien samen met het Justitiepaleis, dat eigendom is van de federale staat en beheerd wordt door de Regie der Gebouwen.

Er werd een principeakkoord bereikt met de Stad Brussel, de Regie der Gebouwen en het Kadaster over de eigendomsgrenzen van de omgeving rond het Justitiepaleis. Een proces-verbaal van afbakening en plan is in opmaak bij het Kadaster.

De Stad Brussel wenst een publiek doorgangsrecht te behouden, zodat er naast de lift van de Marollen, ook tussen de Miniemenstraat en het Poelaertplein een verbinding behouden blijft via de hellingen van het Justitiepaleis (statuut van publieke ruimte op een privé-eigendom).

Er zal een werkgroep opgericht worden om de hellingen tussen de Miniemenstraat en het Poelaertplein in te richten. Ook de aanleg van de andere zones zal onderzocht worden. Hiervoor worden eventueel bijkomende studies besteld.

Voor de toekomst wordt nagegaan of de parking van de advocaten op de hellingen autovrij gemaakt kan worden, zodat deze zone voorbehouden blijft voor voetgangers en fietsers.

2.2 Restauratie van de buitenkant van het Justitiepaleis

In 2018 werden de studies aangevat voor de restauratie van de gevels van het Justitiepaleis. Gezien de omvang en de complexiteit van het gebouw, zal de restauratie in 4 fases voorzien worden. De laatste fase zou ten laatste in 2030 afgerond zijn.

De eerste fase van de restauratie, die loopt van 2018 tot 2023, betreft de hoofdgevel aan de kant van het Poelaertplein, met inbegrip van het Peristilium en het plein dat zich voor het Justitiepaleis bevindt.

De studie voor de eerste fase omvat verschillende aspecten:

- het nazicht van de veiligheid van de bestaande stellingen aan de hoofdgevel en de plaatsing van bijkomende stellingen die nodig zijn voor de restauratie. De stellingen zullen zowel tijdens de studie als tijdens de uitvoering van de werken gebruikt worden;
- de studie voor de restauratie van de hoofdgevel aan de kant van het Poelaertplein;
- de studie voor een lichtplan van alle buitengevels van het Justitiepaleis.

Na het bekomen van de eventuele noodzakelijke attesten en vergunningen, kan de gunningsprocedure voor de werken van start gaan. De restauratie van de hoofdgevel, zijde Poelaertplein, zou in 2021 beginnen en in 2023 voltooid zijn.

De kwaliteit van de studie en de uitvoering van de werken binnen het budget zijn de twee belangrijkste punten om over te gaan tot de uitvoering van de tweede fase.

Er wordt ook nagegaan of het mogelijk is om een smeedijzeren hekwerk te plaatsen aan de zijde van het Poelaertplein. Het ontwerp voor dit hekwerk zou gebaseerd zijn op oude plannen en foto's.

Het hekwerk zal de Erekoer aan het Poelaertplein gedeeltelijk afsluiten en op deze manier het Peristilium beschermen tegen indringers en vandalen. Het hek zal de toekomstige herontwikkeling van het plein niet belemmeren.

Gezien de interacties tussen de gevelrestauratiewerken en het hekwerk, zal deze laatste vermoedelijk na de restauratiewerkzaamheden van de voorgevel (fase 1) worden geplaatst.

2.3 Restauratie van de binnenkant van het Justitiepaleis en behoeftenprogramma van de FOD Justitie

Begin 2021 wordt een overheidsopdracht gepubliceerd voor het aanstellen van een studiebureau dat een masterplan zal uitwerken voor de renovatie en restauratie van de binnenkant van het Justitiepaleis.

De Steerco Poelaert is begonnen met de voorbereiding van de basis voor dit masterplan. Door van bij het begin nauw samen te werken met de magistratuur, kan er immers een duidelijke richting bepaald worden.

De leden van de Steerco zijn het erover eens dat het Justitiepaleis moderne uitrustingen moet bieden aan Justitie en de burger, dat het moet beantwoorden aan de hedendaagse behoeften en kunnen evolueren met de tijd, en dat het open moet blijven voor het publiek.

In deze context is het nodig om naast het “technische” behoeftenprogramma (namelijk het aantal personen, het aantal m²,...), ook een “organisationeel” behoeftenprogramma uit te werken dat rekening houdt met de evolutie van de opdrachten van Justitie, de synergie tussen de diensten, de rationalisering van de ruimtes,...

De visie van Justitie is voornamelijk om het onthaal van bezoekers meer te centraliseren en te digitaliseren, en meer diensten te bieden aan zowel het gerechtelijk personeel als aan de burger. Hiervoor kunnen bijvoorbeeld kleinere lokalen worden ingericht om de rechtzoekenden individueel te ontvangen.

Deze visie van de “*Court of the Future*” wordt ook toegevoegd aan de publicatie voor de globale studieopdracht.

Ook de aspecten veiligheid, vertrouwelijkheid en beveiliging zijn factoren die een impact hebben op het gebruik van de lokalen. De verticale circulatie moet (brand)veiliger, want momenteel zijn de trapphallen vaak te smal. Ook de circulatie van het publiek zou meer beperkt moeten worden.

Het gehele Justitiepaleis werd gemonitord en in detail opgemeten. Deze plannen en bijhorende becijferingen maken het mogelijk om een nauwkeurig beeld te krijgen van de oppervlaktes en het gebruik van het gebouw. Het is immers belangrijk dat in de toekomst bijvoorbeeld interne verhuizingen van gerechtelijke diensten gemeld worden en in deze monitoring worden opgenomen, zodat deze steeds actueel blijft.

In het bestek voor de aanstelling van het studiebureau is een uitbreiding van volgende studies opgenomen: stabiliteit, verlichting, architectuur en geschiedenis, HVAC en technische installaties, sanitair, fysische staat (geluidskwaliteit, vochtigheidsgraad), methodologie van de werken, veiligheidscoördinatie, vervuiling van de bodem, asbest, schimmels, stedenbouwkundige-, juridische- en erfgoedvoorwaarden, mobiliteit in en buiten het Justitiepaleis, (brand)veiligheid, bewaring van de kunstwerken, functionele analyses, enz.

De FOD Justitie stelde al mogelijke behoeftenprogramma's voor en maakt hierbij een onderscheid tussen een "mini"-, "midi"- en "maxi"-bezetting, op basis van de mogelijkheden binnen het gebouw en de eisen die gesteld werden in de nota van de Ministerraad van 2016 over de toekomst van het Brusselse Justitiepaleis.

Het studiebureau moet verschillende scenario's uitwerken, volgens een "mini"-, "midi"- en "maxi"-behoefteprogramma. Er zullen verschillende vergaderingen en uitwisselingen georganiseerd worden tussen het studiebureau, de Steerco Poelaert, het Team Poelaert, de magistratuur in het Justitiepaleis, enz...om dit te realiseren.

Het studiebureau zal niet uitsluitend gekozen worden op basis van hun invulling van het "mini"-, "midi"- en "maxi"-behoefteprogramma. Ook andere zaken zijn belangrijk, zoals het concept dat ze voorstellen, hun visie op het Justitie van nu en van de toekomst, op het veiligheidsaspect en de circulatie, op duurzaamheid en de ecologische voetafdruk, op de erfgoedwaarde, op de openstelling voor het publiek en op functionaliteit.

Er werden al 2 vergaderingen gehouden met de bezetters van het Justitiepaleis om hun behoeften voor de toekomst te bespreken. Dit gebeurt binnen een werkgroep die is samengesteld uit vertegenwoordigers van alle rechtbanken die in het Justitiepaleis zijn gehuisvest, de voorzitter van de Steerco Poelaert en medewerkers van het Team Poelaert, de FOD Justitie en de Beleidscel van de Minister van Justitie.

2.4 Historisch-archivalisch onderzoek door de VUB en ULB

Studenten van de Vrije Universiteit Brussel (VUB) en Université Libre de Bruxelles (ULB) voerden een archiefonderzoek uit met als doel een restauratiefilosofie te definiëren die past bij de oorspronkelijke visie van de architect van het Justitiepaleis, Joseph Poelaert, en met respect voor het monument.

In dit onderzoek wordt verwezen naar de bouwhistorische studie uitgevoerd door Thomas Coomans en Joris Snaet, naar bronnen van het Rijksarchief, de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, de Académie Royale de Belgique, CIVA, de ULB, het rijke privé-archief van Albert Storrer (1929-1959) en zijn dochter Anne-Marie Storrer, en naar Victor Horta's *"la leçon du PdJ"*, die de latere renovatie- en onderhoudswerken aan het Justitiepaleis aanklaagde omdat ze onvoldoende zouden rekening houden met de architecturale visie van Joseph Poelaert.

Conclusie van dit historisch-archivalisch onderzoek door de VUB en ULB is uiteraard dat het Justitiepaleis een uitzonderlijk bouwwerk in eclectische stijl is, dat vooral door zijn schaalgrootte een gevoel van nederigheid opwekt bij de bezoekers. Het gebouw is op heden zijn identiteit wat kwijt; door de verschillende verbouwingen is het "lezen" van het Justitiepaleis zoals het ontworpen werd door Joseph Poelaert, moeilijker geworden.

Het onderzoek zal als bijlage toegevoegd worden aan de publicatie voor de globale studieopdracht rond de restauratie en renovatie van de binnenkant van het Justitiepaleis en zou de bouwhistorische studie voor het studiebureau moeten vergemakkelijken.

Het onderzoek betreft geen interpretatie, maar een bundeling van bronnen. Deze historische archiefstudie zou moeten uitgebreid worden met de periode na 1959 tot nu.

2.5 Asbestinventaris

In 1999 werd door de Regie der Gebouwen een asbestinventaris opgesteld van het Justitiepaleis, die in 2000 werd overgemaakt aan de FOD Justitie. Het Justitiepaleis werd als gevolg van deze inventaris voor zover als mogelijk volledig asbestvrij gemaakt.

De laatste aanpassingen van deze inventaris dateren van 2006 en leverden geruststellende resultaten op.

Verder werden er in 2012, 2014 en 2018, in het kader van de recente renovatiewerken in het Justitiepaleis, destructieve onderzoeken gedaan met staalnames. Waar nodig werden de asbesthoudende materialen verwijderd.

De Regie der Gebouwen stelt in 2021 een raamcontract op om alle asbestinventarissen te actualiseren van de gebouwen die ze in Brussel beheert, waaronder het Justitiepaleis.

2.6 Onderhoud van het Justitiepaleis

Het Justitiepaleis heeft het afgelopen jaar verschillende keren te kampen gehad met waterinfiltraties langs de daken. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de dakgoten en kroonlijsten onvoldoende onderhouden werden. De goten en boldraadroosters raakten verstopt, waardoor de afvoerleidingen het water niet meer konden afvoeren.

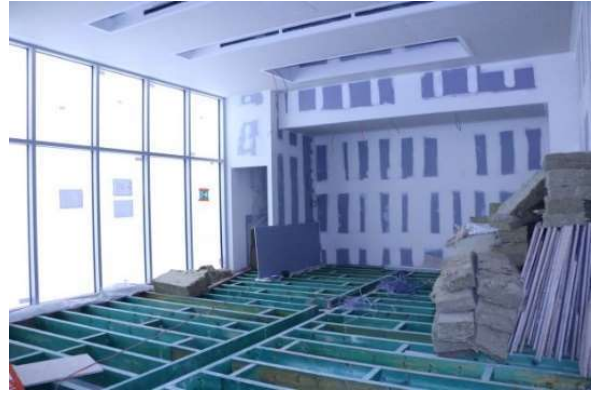
Het contract met de huidige onderhoudsfirma loopt tot april 2021. Er zal een nieuw dossier aanbesteed worden dat de verschillende werken (HVAC, sanitair, elektriciteit en dakenonderhoud) opsplijt, zodat voor elk onderdeel met een gespecialiseerde firma kan gewerkt worden.

De renovatie van de afvoerleidingen is voorzien in de projecten voor de exterieur- en interieurrestauraties, afhankelijk van of ze zich aan de buiten- of binnenzijde van het gebouw bevinden. Er kan dan geanalyseerd worden of het eventueel nodig is om de diameter van de afvoerleidingen te vergroten en hoe de daken beter bereikbaar kunnen gemaakt worden.

2.7 “Box in the box”: realisatie van 4 hoogbeveiligde zittingszalen

Het box in the box-project bestaat uit de inrichting van 4 hoogbeveiligde zittingszalen voor de behandeling van correctionele zaken. Op één van de binnenkoeren van het Justitiepaleis werd een volume dat werd bijgebouwd in de jaren 1950-'60, afgebroken. Dit wordt vervangen door een nieuw modulair volume met 4 hoogbeveiligde zittingszalen. De circulatiewegen voor het publiek, de magistraten en de gedetineerden zullen volledig van elkaar gescheiden zijn.

De werken zullen tegen begin 2021 voltooid zijn.

2.8 Studies die kunnen gerealiseerd worden door de Stichting Poelaert en Kunstwijk

De Stichting Poelaert en Kunstwijk plannen op termijn verschillende studies rond:

- De invulling van de zones rondom het Justitiepaleis, en voornamelijk van de hellingen waar zich de parking van de advocaten bevindt. Hiervoor kan eventueel een ideeënwedstrijd opgestart worden.
- Historiek van de zones rondom het Justitiepaleis.
- Analyse van projecten voor andere gerechtsgebouwen die als referentie kunnen dienen voor het Brusselse Justitiepaleis.

2.9 Communicatie naar het publiek en de pers

Een groot deel van de communicatie in de pers over het Justitiepaleis heeft een negatieve bijklank (stellingen, defecte verlichting, graffiti, waterinfiltraties, enz...).

De Steerco-leden wensen bovendien de talrijke werken die doorlopend in het Justitiepaleis moeten uitgevoerd worden, meer onder de aandacht te brengen.

De Regie der Gebouwen heeft op haar website een rubriek over het Justitiepaleis aangemaakt waar alle grote projecten in het nabije verleden en voor de toekomst toegelicht worden:

<https://www.regiedergebouwen.be/nl/projects/Justitiepaleis-2>.

Er wordt bekeken wat er nog kan gedaan worden op vlak van communicatie om het Justitiepaleis op een positievere manier onder de aandacht te brengen.

3. Overzicht van uitgevoerde en geplande projecten voor het Justitiepaleis

Regelmatig worden er werken uitgevoerd in het Justitiepaleis in het kader van onderhoud en restauratie/renovatie. Hierbij kan u een overzicht terugvinden van enkele van de belangrijkste projecten:

- Verwijderen graffiti aan alle gevels en keermuren van het Justitiepaleis **(afgerond)**.
- Box in the Box **(in uitvoering)**.
- Herstelling plafond en lijstwerk van de griffie van het Hof van Cassatie, zodat de zaal opnieuw in gebruik kan genomen worden **(werf opgestart)**.
- Restauratie en renovatie van de buitenkant van het Justitiepaleis, fase 1 **(aanbesteed)**.
- Studieopdracht voor de milieuvergunning van het Justitiepaleis **(aanbesteed)**.
- Herstelling betonrot van de kroonlijsten.
- Herstelling en vernieuwing van verschillende liften **(aanbesteed)**.
- Onderhoud gevels, zoals het verwijderen van beplantingen.
- Stabiliteitswerken en herstelling vloer van de kelder met overtuigingsstukken.
- Vervanging linoleum van het restaurant.
- Inrichten van bureaus op +4 voor het Hof van Beroep en het Hof van Cassatie.
- Nabehandeling van de scanstraat aan de toegang van het Justitiepaleis (op korte, middellange, en lange termijn).
- Herstelling asfaltering van de parking.
- Vernieuwing onderhoudscontract voor de daken, HVAC, sanitair en elektriciteit.
- Onderhoudswerken aan de lokalen van de Federale Politie.
- Uitwerking raamcontract voor de asbestinventaris.
- Uitwerking raamcontract voor graffiti-verwijdering.
- Publicatie overheidsopdracht voor de studie rond de renovatie en restauratie van de binnenkant van het Justitiepaleis **(voorzien begin 2021)**.